

Konstnären som konstskribent och allt vad det innebär

Jag skulle vilja skriva konstkritik vid sidan av mitt konstnärliga arbete, går det och hur går man till väga?

Hej Sofia,

Ah, detta dilemma om att skriva kritik om andras konst och samtidigt vara verksam konstnär. Som du ser har jag redan antagit att du är ute efter att recensera och kommentera andras konst. Nu kan konstkritik inkludera mycket mer än så och var inte orolig, jag kommer att återkomma till dessa andra aspekter.

Jag är själv konstnär och har under åren skrivit en del konstrecensioner. Ju bättre jag blev och ju mer självsäkert jag kunde leverera mina åsikter, desto svårare blev det att skriva. Det var den moraliska kompassen som kom och ställde till det. Nu skrev jag dessutom om konsthändelser i ett geografiskt begränsat område och då jag i början sällan kände till så mycket om de konstnärer jag skrev om, dröjde det inte länge förrän jag var bekant med dem alla. Och det kan vara ytterst tärande att förhålla sig neutral till sina kollegor. Helt plötsligt har du som konstnär gått och blivit en av dem som står och kommenterar vad som är intressant konst eller vilka utställningar som inte är värda mer än ett snabbt ögonkast. Så här finns ett par saker som du bör fundera över: har du förmågan att träda över till den andra sidan och bli en del av den konstvärld som avgör vad som är betydelsefull konst – du vet den där harangen "det konstvärlden anser vara konst är också konst". Om du har detta i åtanke kan det bli enklare att hantera de moraliska frågeställningar som dyker upp. För de kommer att dyka upp. Annars tar du inte skrivandet på tillräckligt allvar. Reflektera gärna kring vem det är som skriver? Är det konstnären Sofia, full av subjektiva åsikter och plumpa ordval? Eller kanske den korrekta recensenten, hon som ser saker så objektivt som det är möjligt? Det finns inga felaktiga infallsvinklar så länge de är väl utarbetade och genomtänkta. Det andra du bör tänka på är vad det innebär att verka inom ett så pass snävt område som konstens. Börjar du skriva konstrecensioner kommer du förr eller senare att känna pressen att skriva om dina vänners konstnärliga verksamhet. Det gäller då att du ska ha klargjort din ståndpunkt. Är du neutral och avståndstagande i det du skriver eller ska du klargöra din partiska position och utgå ifrån denna? Eller ska du helt ta avstånd från att skriva om dina närmaste bekanta? Fundera över detta redan nu. Det kan annars lätt hända att din aktivitet som konstrecensent och konstnär kan liknas vid den där du agerar curator för en utställning där du gärna skulle inkludera dig själv. Det handlar helt enkelt om att noga överväga dina val för att i längden vinna nödvändig trovärdighet.

Inom konstkritiken finns mycket mer än konstrecensioner. Jag, till exempel, sysslar ju med att besvara dina frågor. Det är inte så att jag påstår att jag besitter en otrolig mängd kunskaper och erfarenheter. Men jag är bra på att leta reda på information och räds inte att kontakta personer som kan betraktas som experter inom sina områden. Det gäller att du profilerar dig, sticker fram foten och vågar ta plats. Du kan skriva genomarbetade reportage, begründande essäer och utforma konstnärsporträtt med intervjuformatet som grund. Det finns en uppsjö av olika skrivformer. Så för att besvara

din introducerande fråga: nog går det att skriva konstkritik vid sidan om det konstnärliga arbetet.

Din följdfråga är någonting annat. Hur ska du gå till väga för att skriva konstkritik? Då jag inte vet något om din bakgrund och dina erfarenheter av det skrivna ordet är det svårt att ge konkreta tips. En bra start kan dock vara att skriva en blogg. Kanske har du redan en blogg i anknytning till ditt konstnärskap, men starta i så fall en ny – en som enbart handlar om ditt skrivande. Ha då klart för dig vem det är som skriver – personlighet, bakgrund, expertisområde. Du behöver inte nödvändigtvis skriva som dig själv. Ska språket vara teoretiskt tungt, humoristiskt, retsamt etc. Jag startade en blogg då jag bodde utomlands och det hjälpte otroligt mycket, inte minst för mitt skrivande men även för mitt konstnärliga nätverksbygge. Gallerister tar med rätta bloggare på allvar och bara du presenterar dig så kan du räkna med att också bli läst. Du kan till och med trycka upp seriösa visitkort och se till att bli inbjuden till pressvisningar.

Det finns annars en nätbaserad konstitidskrift som använder sig av just konstnärer som recensenter. Jag tänker så klart på Omkonst. Här sköts skrivandet av redaktionen i samarbete med ett nätverk av kritiker. Jag har frågat Leif Mattsson, redaktör för Omkonst, hur just de går till väga för att finna sina skribenter:

Vi får ofta in texter till påseende från olika skribenter/konstnärer, men av olika anledningar publiceras dessa sällan i ett första skede. Däremot kan denna initiala kontakt leda till mer djupgående samarbeten längre fram. Vi får också förslag på intressanta skribenter från kulturintresserade, konstnärer eller gallerister från hela Sverige. En del av dessa föreslagna skribenter har vi genom åren upprättat samarbeten med. Det gäller framför allt de som kan skriva från geografiska områden som vi inte redan täckt in. När vi väljer att "titta närmare på" en föreslagen skribent så är det vanligast via tidigare publicerade artiklar. Och har de inte publicerat sig får vi ta ställning till de "råartiklar" de skickar oss. Deras meriter som skribenter är naturligtvis intressanta, men det är deras personliga stil och yrkesmässiga kunskap inom konstområdet som väger tyngst. Vi värdesätter också om våra skribenter arbetar, eller har arbetat, som konstnärer eller illustratörer. Det ger dem en annan infallsvinkel än den oftast förekommande inom dagskritiken. De bör vara väl bevandrade inom konsthistoria, åtminstone inom det område de skriver om. Vi vill gärna se att skribenten är seriös i sin skrivarambition och att hon/han är medveten om journalistiska regler som exempelvis jäv och annat. Dessutom måste hon/han vara beredd att jobba tidsmässigt professionellt, exempelvis med tydlig deadline. Alla dessa (rimligt hårda) krav har lett till att vi idag enbart arbetar med professionella skribenter med stor erfarenhet. De flesta är dessutom medlemmar i Svenska Konstkritikersamfundet eller Journalistförbundet.

Att den personliga stilen tillhör det som väger allra tyngst är något som är värt att fundera kring. Ernst Billgren skrev om hur han en gång hörde Ulf Linde prata "om en fläck på en målning tills denna mediokra målning blev en stor konstupplevelse. Det Linde såg hade stort konstnärligt värde även om det han pratade om inte hade det. Den kritik som har ett stort konstnärligt värde kan överleva det den kritiserar, tråkig kritik försvinner hur rätt den än är".

Lycka till med skrivandet,

Ida

